

ERAIKUNTZA ZIRKULARRA: ARAUZKO BETEBEHARRAREN ETA SEKTOREAREN BENETAKO ERALDAKETAREN ARTEAN

Posted on 09/02/2026 by Naider

Eraikuntza-sektorea baliabideen kontsumitzaile handienetako bat da, eta sistema ekonomikoan hondakinen sortzaile nagusietako bat. Beraz, ekonomia zirkularrerako trantsizioan duen eginkizuna eztabaida ezina da. Hala ere, zirkulartasunaren inguruko arau- eta estrategia-esparrua gero eta zabalagoa izan arren, eraikuntza-jardueraren zati handi batean nagusi den material-eredua funtsean lineala izaten jarraitzen du.

Azken urteotan, eraikuntza- eta eraispentxandakinen (EEH) kudeaketa eta material birziklatuen erabilera ekonomia zirkularraren diskurtsoaren ardatz nagusi bihurtu dira. Arau-esparruak aurrerapauso garrantzitsuak eman ditu, bereziki prebentzioari, eraispentxandak selektiboari eta hondakinen balorizazioari dagokienez. Hala ere, aurrerapentxandak horiek ez dira beti sektoreko jardunbideen benetako eraldaketa batean islatu. BUILD:INN klusterraren baitan, Naiderrren parte-hartzearekin, [Gipuzkoako Eraikuntza Sektorearen Deskarbonizaziorako Liburu Zuria](#)n jasotzen den bezala, erronka ez da soilik arauzkoa, baizik eta egiturazkoa, eta eraikinen bizi-ziklo osoari eragiten dio, diseinutik bizi-amaierara arte.

Arau-ambizioaren eta errealitate operatiboaren arteko arrakala horrek funtsezko galdera bat planteatzen du: araudia eraldaketarako palanka gisa erabiltzen ari gara, ala eredia funtsean aldatu gabe betetzea ahalbidetzen duen marko gisa?

EEHen kudeaketa: araudia betetzea, logika aldatu gabe

EEHen kudeaketa da tentsio hori argien ikusten den esparruetako bat. 7/2022 Legea edo Euskadiko Hondakinen Prebentzio eta Kudeaketa Planak 2030 bezalako markoek helburu argiak ezartzen dituzte: murrizketa, jatorrian bereizketa eta balorizazio materiala. Paperean, hondakinak azken faseko arazo izateari uzten diote, eta baliabide potentzial bihurtzen dira.

Hala ere, praktikan, EEHen kudeaketa obra-faseari lotutako izapide gisa lantzen da gehienetan. Bereizketa, trazabilitatearen dokumentazioa edo baimendutako kudeatzaileak kontratatzea administrazio-baldintza gisa ulertzen dira. Diseinuarekin, kontratazioarekin edo proiektuaren plangintzarekin lotura zuzena galdu egiten dute. Eraispentxandak, eraispentxandak selektiboa nahitaezkoa bada ere, kasu askotan oinarrizko frakzioak bereiztera mugatzen da, osagaiak berrerabiltzeko benetako estrategiarik gabe.

Fokua espedientea betetzean jartzen denean eta ez berreskuratutako materialaren balioa maximizatzean, hondakinen kudeaketak bere ahalmen eraldatzailea galtzen du. Eraitza zirkulartasun formal bat da: inpaktuari dagokionez neurtzea zaila da, eta mugatua da lehengai birjinen mendekotasuna murrizteko edo eraikuntza-eredua birdefinitzeko duen gaitasunean.

Eraispentxandak selektiboa eta balorizazioa: potentzial handia, anbizio txikia

Eraispentxandak selektiboa eraikuntza zirkularrago baterantz aurrera egiteko palanka nagusietako bat bihurtu da. Ondo aplikatuz gero, balio handiko materialak eta osagaiak berreskuratzeo aukera ematen du, hondakinen sorrera murrizten du eta lehengai birjinen eskaria gutxitzen du. Hala ere, praktikan, haren aplikazioa maila oinarrizkoan geratzen da askotan, eta anbizio gutxirekin.

Proiektu askotan, eraispentxandak selektiboa frakzio agerikoen bereizketara mugatzen da, bereziki material

mineralen kasuan. Ondoren, material horiek agregakin gisa birziklatzera bideratzen dira. Ikuspegi hori beharrezkoa bada ere, hondakinen hierarkiaren azken mailatan kokatzen da oraindik. Horrez gain, eraikuntza-osagaien berrerabilpen zuzena kanpoan uzten du, eta hor dago ingurumen- eta ekonomia-potentzial handiena.

Hala ere, badaude beste ikuspegi bat posible dela erakusten duten esperientziak. Kerkrade-n (Herbehereak) garatutako *Super Circular Estate* proiektu europarrak, edo Londresen bulego-erakin birgaitzeetan materialak masiboki berrerabiltzeko egindako jarduerak, %90etik gorako berrerabilpen-tasak lortu dituzte. Horretarako, aldez aurreko materialen inbentarioak, trazabilitate digitala eta proiektu-fasetik bertatik berrerabilpenera bideratutako plangintza txertatu dituzte. Kasu horiek, argitalpen teknikoetan eta hedabide espezializatuetan zabal dokumentatuak, agerian uzten dute oztopo nagusia ez dela teknikoa, baizik eta estrategikoa eta antolakuntzako.

Eraispn selektiboa diseinu- eta plangintza-tresna gisa ulertzen ez den bitartean, eta ez hondakinen kudeaketarako tresna huts gisa, haren ahalmen eraldatzailea bazterrekoa izaten jarraituko du.

Material birziklatuak: arau-esparru argia, aplikazio desorekatua

Material birziklatuen eta bigarren mailako lehengaien erabilera eraikuntza zirkularraren beste zutabe formaletako bat da. Euskadin, Ingurumen Administrazioari buruzko 10/2021 Legeak kontratazio publikoko pleguetan erabilera hori sustatzen duten klausulak txertatzera behartzen du, obra publikoetan gutxienez %40ko portzentajea ezarriz, justifikazio teknikorik ezean. Europako mailan, etorkizuneko arau-berrikusketak norabide berean doaz, zirkulartasuna, ingurumen-aztarna eta kontratazioa lotuz.

Lege-esparruaren argitasuna gorabehera, aplikazio praktikoa desorekatua izaten jarraitzen du. Pleguetan klausula zirkularrak sartzeak ez dakar beti egiaztapen-mekanismo eraginkorrik, eta horrek zaildu egiten du eskatutako portzentajeen benetako betetze-maila ebaluatzea. Kasu askotan, justifikazioa adierazpen orokorretara edo dokumentazio ez-homogeneora mugatzen da, proiektuaren inpaktu materialaren kontrol sistematikorik gabe.

Horri inertzia tekniko eta kultural iraunkorrak gehitzen zaizkio. Material birziklatuak garestiagoak, fidagarritasun txikiagokoak edo teknikoki arriskutsuagoak direla hautematen jarraitzen da, produktu ziurtatuak, UNE arauak eta produktuaren ingurumen-adierazpenak bezalako tresnak egon arren. Ondorioz, araudiak baimentzen eta eskatzen duenaren eta obran benetan gauzatzen denaren arteko desfasea sortzen da.

***Greenwashing* arautzailearen arriskua**

Zirkulartasunaren arloko legezko eskakizunen ugaritzeak, bere horretan, ez du eraikuntza-ereduaren eraldaketa bermatzen. Betetzea portzentaje formaletan, justifikazio-dokumentuetan edo klausula estandarretan neurtzen denean, inpaktu materialaren jarraipen errealik gabe, ekonomia zirkularrak greenwashing arautzaile bihurtzeko arriskua du. Aldaketa bultzatzeko pentsatutako esparru batek jardun jarraikorrek legitimatzen amai dezake, arauaren letra betetzen den bitartean diseinuaren, kontratazioaren eta baliabideen erabileraren logikak aldatu gabe. Une horretan, zirkulartasuna eraldaketarako palanka izateari uzten dio, eta baliozkotze administratiboko ariketa bihurtzen da.

Hondakinen kudeaketatik baliabideen gobernantzara

Benetan zirkularra izango den eraikuntzarantz aurrera egiteko, beharrezkoa da araudia betetzetik harago joatea eta ikuspegi-aldaketa sakon bat bereganatzea. Ez da soilik sortzen diren hondakinak hobeto kudeatzea, baizik eta baliabideak proiektuaren hasierako faseetatik gobernatzea, logika zirkularra diseinuan, kontratazioan eta plangintzan txertatuz. Arau-esparruak gaur egun horretarako marko nahikoa eskaintzen du; erronka da anbizioz, koherentziaz eta gaitasun teknikoarekin aktibatzea. Horrela bakarrik utziko dio eraikuntza zirkularrak administrazio-betebehar hutsa izateari, eta sektorea eta hura eusten duen material-eredua eraldatzeko benetako tresna bihurtuko da.

Ilustración: Sasha Pleshco

